

„A quelque chose malheur est bon“ — tako ima tudi to dejstvo, da je Kristan šel prevajati „Rim“, ne pa „Germinala“, to dobro stran, da je ostal tako „Germinal“ prihranjen boljšemu prevajalcu in pa — splendidnejšemu založniku. Po vsej priliki je namreč Kristan prevajal iz nemščine, ne pa iz francoskega originala; stvar je torej kot prevod brez literarne vrednosti. Dalje je oprema knjige — rahlo rečeno, precej primitivna in slaba, pač z ozirom na to, da bi si jo tudi revnejši lahko kupil. — Prevodu se tudi pozna, da je nastajal sproti za listek „Zarje“; jezik in slog sta precej površna.

Sempatija dobimo vtisek, da se je Kristan nalašč hotel približati vulgarni govorici; to kažejo oblike kakor: tempelni (25) „iz tempelna“, (269), angelni (295), „angelnov“ (409), „šalica“. Drugod je direktnih slovniških napak pač kriva površnost n. pr. „Ali mi nimate ničesar nalagati za Pariz“ (840). „Poginem od žeje“ (632). Štokavski način rabe veznika „pa“ v zmislu našega „in“ je tuj slovenskemu jeziku, čeprav so ga nekateri žurnalisti začeli uvajati. Tako piše Kristan: „Za tujca bo zanimivo, pa bi Vam svetoval, da ne zamudite prilike“ (565); ali Opazil je Narcisa, pa mu je prišel naproti“ (611). Hrvatje, ne pa mi, govorijo o „zadnjem p o m a z a n j u“ (679). „Napulj“ mesto „Napolj“ je tudi hrvaško. „V z d r h t e č od svoje mrzlice“ (473) je popolnoma zgrešeno. „Son Romano di Roma“ je pač „Rimljan iz Rima“, ne pa „Roman(!) iz Rima.“ Grd germanizem je končno stavek: „Vaša eminenca je pričakovan“ (111), ki kaže jasno na nemško predlogo prevajalčev; francoska konstrukcija je popolnoma druga: „On attend Vôtre Eminence“. Oblika „upozoriti“ mesto „opozoriti“, kakor jo dosledno rabi Kristan, ni prava.

Vzlic vsem navedenim in navedenim napakam bo knjiga pri današnjem pomanjkanju berila pri nas dobrodošla predvsem našim ljudskim knjižnicam. Tudi protiklerikalna tendenca ne bo brez koristi.

Dr. Vinko Zupan.

Pavel Flere, »Babica pripoveduje«. II. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna. V Ljubljani, 1914. 80. 64 str. Cena?

Pavel Flere je marljiv pedagoški pisatelj, a stopa tudi v beletristiko. Smisel za leposlovje more pedagogu le koristiti, ker ohranja njegovemu šolskemu delu potrebno svežost in „življenje“. A obratno pa je nevarno, da bi pedagogika v pedagogu ubila beletrijo; samo na sebi je umljivo in po mnogih zgledih je dokazano, da učitelji hočejo učiteljevati tudi v lepi knjigi in ji s samimi nauki jemljejo lepoto. Pavel Flere doslej ni zapadel tej nevarnosti. Čuvala ga je pri tem narodna pesem, ki mu daje motive ali gradivo za povesti njegove „babice“, narodna pesem slovenska in srbohrvatska („Car Duklijan“, „Bratje in sestra“). Včasih ima seveda tendenco že tudi narodna pesem, na pr. pesem „Kresnice“, ki jo je Flere posnel v pravljici o kresu in ki daje prvo ceno ponižni siroti, zvesti grobu očetovemu in materinemu ter domači cerkvi Sv. Miklavža.

Često se otrokom ponujajo pravljice in povesti, ki nikogar ne morejo zanimati, tudi dece ne. Večji pomen imajo že povesti, ki s svojim dogodkom otroke sicer zavzamejo, a so brez učinka na odraslega. Najviše pa je ona mladinska literatura, ki nudi mladini zanimive dogodke, a ima tudi za odrasle ljudi vrednost, bodisi da je vobče poetična, bodisi da se da umeti tudi simbolično. Vsiljevanje tendence pa v vsakem slučaju zvija dogodke tako, da se le prerada čuti prisiljenost njih razvoja; zato vsiljena tendenca le škoduje spisu. Flere direktno in vsiljeno ne moralizira; to je njegova prednost. V ostalem pa stoje po literarni vrednosti najviše pravljica „Car Duklijan in sv. Arhangel“, ki bo zanimala otroka s konkretnimi dogodki, odraslega pa z možno simboliko, tako kakor pravljica o Prometeju. Slično

je s „Tomažem v Indiji Koromandiji,“ le da je tu snov bolj znana: „matjaževanje“ je bilo vedno drago ne le mladini, ampak sploh vsem, ki še hrepene. Skoro aktualna alegorija je povest o tem, „kaj se godi po svetu“. „Miš pšeico, mačka miško“ pa je nazorna slika borbe za obstanek, kjer veliki jedo manjše; z dodanim moralizujočim obratom, češ da človek ne sme odlašati z delom do drugega dne, je avtor dogodke zaokrožil. Kot epska slika sama na sebi bodo delovali „Turki na Ptujski gori“, kot romantična slika še posebe „Zarja in Solnčica“. Vemo, da otroci radi čitajo čudovite zgodbe o zakletvah in drugih metamorfozah, kakor jih vidimo v „Bratih in sestri,“ v „Sestri, zakleti v ribo“ in v „Junaški Vidi,“ a za odraslega so take povesti brez cene, dokler ne najde v njih vsaj alegorno skritega motiva o vsegamogočnosti ljubezni ali česa sličnega. — Izven okvira povesti je to, kar babica pripoveduje o nekdanjem koledovanju in jurijevanju, a zato še ni odveč, zakaj današnja najmlajša generacija se more o tem poučiti le iz knjig.

Naša sodba o smeri in značaju babičinega pripovedovanja je torej ugodna. Knjiga bi se pa končavala lepše, ko bi tista zadnja stran („Ptiček-slaviček“) bila prazna, lepša za pogled in za stvarni efekt, ki ga brez potrebe ubija nepotrebni dovtip zadnjega stavka. — Ne maram za tistimi ocenjevalci, ki pri vsaki slovenski knjigi iztikajo za slovniškimi in stilističnimi istinitimi ali dozdevnimi hibami, vendar si ne morem kaj, da bi Fleretu ne očital, zakaj rokopisa v tem oziru ni bolj pogladil in popravil. Tudi korektura tiska ni bila natančna.

Dr. Fr. Ilešič.

Gruden dr. Josip, Zgodovina slovenskega naroda. 4. zvezek. Izdala Družba sv. Mohorja v Celovcu. 1914. V. 80. str. 529—688.

Četrty zvezek Grudnove zgodovine obsega poglavja o prikloplitvi čeških, ogrskih in hrvatskih dežel Habsburžanom, o Ogrskih Slovencih, o bojih s sultanom Solimanom in o Ivanu Kacijanarju, o uskokih in o Vojaški krajini, o vzrokih in pričetku luteranstva, o Trubarju, Urbanu Tekstorju, Vergeriju, protestantskem slovenskem slovstvu, o boju deželnih stanov za protestantizem, o organizaciji protestantske cerkve in šolstva, o vplivu protestantizma na katoliške razmere in sektah štihtarjev in skakačev. — Z isto marljivostjo in pridnostjo kot pri prvih treh zvezkih je nabral dr. Gruden tudi za četrty zvezek obilico raznovrstnega gradiva in zanimivih zgodovinskih posameznosti. To drobno gradivo dela spis zanimiv, zakriva pa obenem pomanjkanje širšega obzorja in pomanjkanje poudarjanja narodnostne ideje. Zadnje pogrešamo tem težje, ker je delo namenjeno najširšim slojem in ima probujati tudi našo narodno zavest. Te svoje naloge se je pisatelj sicer v prvem zvezku zavedal in jo tudi krepko poudarjal, toda sedaj jo je nadomestil s podčrtavanjem edino le verske ideje. Zlasti se to čuti pri poglavju o protestantizmu. Res je sicer katoliškemu duhovniku težko drugače pisati o zaničevanem lutrovstvu, toda risati dobo tako enostransko in tako omalovaževati pomen protestantskega slovstva, kot se je zgodilo to v tej knjigi, je vendar prehudo. V celem zvezku je najlepše in najbolj zanimivo obdelal poglavje o Ogrskih Slovencih.

—z—

Savremenik. Mjesečnik Društva hrvatskih književnika u Zagrebu. Godina IX. 1914. 40. 507 str. Celoletno 12 K.

Zadnjih pet števil tega letnika je izšlo vsled vojnih dogodkov skupno kot en obsežen zvezek, skoro knjiga. Najsi ima kdo o urednikovih umetniških nazorih ali o njegovi uredniški marljivosti te ali one misli, tajiti pa vsekakor ne more, da ima dr. Vizner-Livadić s svojim listom srečo: „Savremenik“ je po obsegu in po vsebini pač prvi jugoslovanski list. Od Ogrizovića do Tresića, od Zofke Kvedrove do